

MIRELA ROZNOVEANU

Mersul prin Iarba Necosită a Gândului Liric

(Andrei Zanca, *când dealul cel mai greu e pragul casei*. Volum în curs de apariție)

O carte puternică se încadrează natural într-o familie de gândire, creație și spirit și te obligă să recitești în paralel autorii alături de care se aliniază în câmpurile de forță estetică ale culturii. Suflul liric din această carte de poeme m-a trimis în mod neașteptat la discursul mării poezii italiene scrise și publicate dinaintea primului și celui de-al doilea război mondial și m-a obligat să recitesc pe Pascoli, Ungaretti, Salvatore Quasimodo, Eugenio Montale. Poezia lor aducea la suprafață o tragică presimțire a unui sfârșit de civilizație, de dezintegrare, pericol iminent ca și sentimentul că numai Dumnezeu mai putea salva lumea de la catastrofă. Recită la New York în decembrie 2020, poezia lor îmi spune ca da, această poezie a prevestit prin antenele lirice profunde cataclismele mondiale cu tot ce a urmat. În aceeași notă, dar după multe decenii și într-un alt secol, poemele lui Andrei Zanca mă pregătesc parcă pentru ceva asemănător, o catastrofă iminentă din care oamenii, lipsiți de alte arme de apărare, se mai pot salva numai prin Dumnezeu. Poezia religioasă a lui Paul Claudel, ca și poemele creștine ale lui T.S. Eliot mi-au revenit deasemenea în minte.

Andrei Zanca trăiește de câteva decenii în Germania în exil; poezia lui, scrisă în limba română, îl aliniază spațiului liric mental al altei geografii literare. Dacă stăm să reflectăm, poezia românească de dinaintea celui de-al doilea război mondial a fost excesiv preocupată de experimente moderniste iar ce a urmat după 1945 a împiedicat-o de la o desfășurare firească. Pe de altă parte, tristețea metafizică a lui Lucian Blaga, psalmii framântărilor metafizice ale lui Arghezi, durerea dinaintea trecerii la Vinea invocau o sacralitate, în timp, tot mai estompată, lipsită de dimensiunea apocaliptică a catastrofei iminente.

Cartea de față m-a mai trimis la poezia lui John Ashbery care a făcut din poemele scrise în proză vehicule magnifice de a transfera în cititor depresia, frica, groaza și care traduc povestea narativă a poemului într-o experiență reală. În același ton ca la Ashbery, limbajul hibrid literar îngemănat cu cel popular, folcloric devine la Zanca o marcă a unui limbaj personal. Poezia lui este saturată de imagini devastatoare, dar catastroficul – cu inflexiuni de satiră - este în general

balansat de aparițiile inefabile ale naturii blânde, arhetipale. Poemele apocaliptice sfârșesc, după cum se va vedea, în imagini ale naturii regeneratoare. Totodată, intrarea limbajului liric în vorbirea creștină și limbajul religios creează pentru cititorul creștin o zonă de confort spiritual. Poemele lui Zanca ajută la o contemplare proaspătă și lucidă a vieții noastre din acest secol. De-a lungul cărții, relația poetului cu lumea naturală se împlinește prin plimbările îndelungi ale demersului liric pe poteci de păduri uitate, ca forme de scufundare în misterul regenerator divin.

Chestiunea este că de la un punct lirica lui Zanca trece din poezie în profetie și chiar discurs jurnalier, politic, iar atunci totul se complică. Din această perspectivă, și cu riscul de a mă contrazice, cred că nu există prea multe oaze luminoase în viziunea lirică oferită de cartea lui Zanca. Cum știm, chiar și simfoniile cele mai tragice au părți mai calme. Simfonia tragică numărul 6 numită *Simfonia Morții* a lui Mahler unde în final se aude lovitura ciocanului morții prezintă și ea aranjamente mai relaxante muzical. Dar nu și la Zanca.

Încercând să rezolv enigma acestei culegeri de poeme, m-am reîntors la *motto*-ul cărții --*mersul prin iarba necosită* (pe care eu îl extind la mersul prin iarba necosită a gândului liric), și care înseamnă, în paralel, mersul fără nici un fel de restricții pe câmpul lăsat în voia lui, neîngrijit, rătăcirea prin bălării și flori sălbatece, în doar natura vie în plinătatea ei haotică. Cred ca asta vrea să spună Zanca. Mergând prin iarba necosită în picioarele goale (asa îmi plăcea și mie să fug pe poteci în copilarie), gândurile și ele merg în toate direcțiile, este o plimbare a minții fara nici un fel de constrângeri. Acest ludic împletit cu tragicul; nepăsarea copilăroasă îngemănată cu grija pentru om și umanitate și lume în general; inocentul mergând fără griji pe un câmp al gândurilor și florilor sălbatică când crede ca îngerul domnului îl ocrotește de șerpii din tufișuri, și asta în timp ce lumea pare că e mistuită de vâlvătăi – toate aceste stări respiră în poemele de față scrise în fluxul meditației lirice nestânjenite și al dialogului cu Dumnezeu.

Unele fragmente au aerul de haiku. Sunt fragmente meditativ-filosofice, formulari paradoxale care îl apropie de Salvatore Quasimodo. Nu știu de ce această apropiere de poezia italiană mi s-a arătat atât de relevantă, am încercat să mi-o explic și bănuiesc că, mutat dintr-o zonă lirică românească, mentalul liric al lui Andrei Zanca s-a aliniat la alte izvoare de creație lirice europene. Poate că de aceea Zanca nu mai este atât un poet român cât un poet european.

Limbajul omului de la sat și credința nestrămutată a acestuia în sacralitatea dumnezeiască apar în poemele lui Zanca ca un memento al înțelepciunii populare creștine:

Între auz și inimă se înalță ziduri înghețate.
mulți privesc, însă *nu văd* nimic.

*omul lui Dumnezeu, se adresa Buna mea unuia
care călca în străchini, încercând astfel
să-l ia cu binișorul.
adevăratul om a lui Dumnezeu
e blândețea desăvârșită, departe de convingeri
departe de acuze ori sentințe ... (Între auz și inimă)*

*...cum spunea și Bunicul: fără de Dumnezeu
în inimă, nici unire, nici vreo schimbare.
iar, dacă nu intervine în lume e pesemne
spre a ne trezi, spre a vedea ce am făcut
din ea - și surâdea, privindu-mă (Stau pe prag)*

Vorbele din bătrâni circumscriu poezia unei bogății de înțelepciune a satului care este peste geografie, timp și deasupra timpului:

*...Cine îndură, pentru acela
Dumnezeu se-ndură,
spuneau bătrânii (**Clipe blânde**)*

Versuri memorabile răsar în cele mai neașteptate contexte lirice:

(...) Nu se cerșește la poarta luminii. (*Să fie astfel*)

(...) Să guști această clipă în oprire deplină.

să dai drumul la toate, fără de gândul
că trebuie să lași totul să cadă.

Să te bucuri de splendoare
fără a încerca a o reține.
fără de speranța că
trebuie să dăinuie mereu.

Să devii din nou vulnerabil (*Să contempli o vale*)

(...) memoria e o formă de sete în nopțile interminabile. (*Prispa casei*)

(...) Întotdeauna, când migrau păsările luau cu ele
ceva din mine pe lungul drum, un drum
pe care cu toții rătăcim, doar astfel
găsindu-ne calea

căci mult mai răbdătoare ca moartea
e pacea lăuntrică. (**Noaptea, bat câinii**)

Prostia duce - deseori, în mod inconștient -la răutate.

Răutatea conștientă, răsfirată în masa prostiei, e izbânda beznei (Motto la *Dârzenia blândeții*)

Sentimentul sfârșitului de lume, al civilizației care se autodistruge; sacralitatea ignorată de oameni dar prezentă și invocată de discursul liric, conferă poemelor magnitudinea profeției:

*...Nu suntem aruncați în lume, suntem
imperios sorbiți de-o îndreptare, de-o dreaptă
socotință într-un penitenciar cu ziduri
și zăbrele nevăzute
În pământuri și-n ape mai palpâie însă în adânc
sămânța unui duh sacru și o știi deîndată
dacă contempli răbdător cum unduiesc*

în vânt ierburile insuflate de un abis
care se va înălța cândva în fiecare
oriunde s-ar afla (*Noaptea, bat câinii*)

Calamitatea produsă de civilizația de consum care l-a făcut pe om să piardă dimensiunea metafizică a existenței este permanent expusă. Găsirea căii celei drepte a devenit opțiunea individului singular:

...în această vreme
a graiurilor în agonie
viața e fie un pas *mai aproape*
fie o alunecare-n beznă, comuniunea
nefiind cu putință fără de cer
transcend cu smerenia luminii
tot ce-am făcut, tot ce am scris
în drumul meu înspre *tine*, deși
mărturisirea mea îi ajunge *mai*
ales pe cei ce nu mă vor citi.
nu mai aștept nimic.

îmi urmez *calea*

mai departe,
fie ce-o fi.

rănilor se vindecă
doar prin iertare,

Am fost prada vremurilor (*Între auz și inimă*)

Uneori poezia aluneca în articol jurnalistic ori profeție curată. Poetul se consideră un *trezitor* – omul care vrea să îi trezească pe ceilalți din somnul rațiunii care produce monștri. Lirismul neținut în hățuri produce proză poetică, sau editorial politic. Cu toate acestea, tiradele politice, sau notațiile de jurnal sfârșesc în mare poezie:

Oare, de-am avea mirosul câinelui,
nu am fi renunțat la multe în viață, aici
unde hoții îi acuză pe hoți, corupții
pe corupți, criminalii pe criminali,
bancherii pe bancheri, pe când mediile
le țin hangul în tactul prescris, aici
unde *trezitorii* sunt marginalizați,
aruncați prin spitale închise, ori lichidați
pe când ceilalți, cei mulți *se descurcă*
își văd de alte treburi, de parcă odraslele
nu le vor reproșa cândva indolența
și nepăsarea în ecoul rugăciunilor
cadece ale babelor porțițare.

Spectacolul ignoranței și al prostiei
e savurat însă cu o stilată obscenitate
în ochii stinși ai multora

în interminabile mascarade (...)

Din vale, mai pot zări crucea aurită
a clopotniței sclipind orbitor în soare
peste spicele grânelor coapte, unduite
de vânt, și-n timp ce o pasăre bate din aripi
peste toată această zădărnicie, peste toată
această irosire a ceea ce ni s-a dat, moartea
așteaptă cu aceeași răbdare cu care
se îndură totul-- (*Oare, de-am avea*)
...iar, dacă floarea e evadare
din necunoscut întru a ne reaminti
cine suntem, cei obsedați de cunoaștere
caută-n sine și ei iubirea, căci nu găsim
regăsim, nu descoperim, redescoperim mereu
și dacă fiecare gând e o sămânță,
ce cutremurare, ce mai cutremurare
în apa din noi (*de la joacă la seriozitatea vieții*)

Melancoliei devastatoare presimt sfârșitul iminent în care divinul se retrage din lume:

Stau pe prag și plouă.

plouă înserat peste grădini.

Acum însă ne lasă pădurile.

se retrage încet și

îngerul apelor

totul pare a fi ca atunci când prin gândirea
fără de conștientizare se ajunge într-un punct

dinspre care începe autodistrugerea

și nu mai posibilă nici o reîntoarce.

Când bezna îngheață, demonul

apare în costum, vorbind cu

glas de serafim

așa a fost, să fie?

Plouă. plouă firav.

și eu sunt încă tot pe prag

și-ncet mă pătrunde mireasma

pământului umed coborând adânc

peste o pace nestinsă (*Stau pe prag*)

Decăderea civilizației se datorează pervertirii cuvintelor și ștergerii istoriei ca și memoriei
colective:

Să ni se tragă oare totul

de la pervertirea demonică

în vreme a cuvintelor

dintâi, sacre? (*Octombrie*)

istoria pare să fie o arhivă a scufundării:

lume peste lume lăsându-se încet

pe fundul unei ape adânci.
totul otrăvit lent sub cerul greu
sub dărele cernite ale morții, prinși
în probleme orizontale peste
un meleag de cimitire.
doar aducerea-aminte ne va
întoarce din nou Acasă, însă
cât înger și
cât demon
e în fiecare?
Toate aceste par însă acum caduce
în fața unei lumi *cu adevărat smintite...* (*Fiecare clipă*)

...**O** explicație fugară însă e ca un tampon de formol
pe gura adevărului, după cum nepăsarea
indiferența cea mai crasă față de orice e sacru
e demonică, dar ei o justifică
prin faptul că sunt 'firi globale', moderne
încât până și ipocrizia și-ar acoperi chipul
cu un vâl negru.
Cei temeînici, cei învățați, cei convinși
se preschimbă lent în statui
doar pasărea zboară unde și când vrea
lăsând în urma ei
trena suavă a
unui cânt. (*Fiecare clipă*)

Sminteala lumii fără criterii morale se mai datorează ascunderii sistematice a adevărului:

În război, *prima victimă*
e adevărul, spunea Eschil
așadar ne-am aflat
și ne aflăm mereu
în plin război.

Fiecare clipă,
o șansă de a
decide, deși clipa
e deja hăt-departe
în *bezna* trecutului.

Oare e nevoie întotdeauna
ca lucrurile mai întâi să se întâmple
ca-n fine să credem și să înțelegem? (*Calmul, blândețea și smerenia*)

In tot acest haos, pervertire, război iminent poetul își mărturisește existența deznădăcinată:
Astfel, mai toată viața m-am simțit
ca peștele pe uscat oriunde
m-aș fi aflat, pesemne
singurul lucru care ne
deosebește într-adevăr
unul de altul e **nivelul**

de conștiință dinspre
care venim, pe care
ne aflăm

Să fie lumea
atât de pătrunsă
de beznă, încât mulți
nu mai au *nimic sfânt*
uitând că rădăcina fiecăruia
se răsfire-n *lumină*?

E târziu și aud cum gem
pădurile în cărți, cum înverzesc
și vibrează caduc, cărțile în păduri. (*Astfel, mai toată viața*)
...eu, sunt încă aici.

stau și scriu aceste rânduri
deși totul pare să se prăbușească
definitiv, beznă
nu se mai înfruntă.
e în meleag.

eu nu mai aștept pe nimeni.
nu mai aștept nimic, și totuși
sunt aici și scriu mai departe (*Tu ești*)

....**La** ce bun să te mai duci în pustiu
când totul e atât de pustiu în jur - aici
unde prima ninsoare e aidoma primului
sărut, când până și moartea mai ezită.

De-as vorbi despre un singur martir pe zi
aș ajunge pesemne la adânci bătrâneți
amintind doar o fărâmă din ei.

Tu suferi atât, ca alții să poată fi fericiți
mi-ai spus cândva. **F**irește, sunt prea bătrân
acum spre a muri (...)

Ce însingurare înscrie acum
*foșnetul pasului printre frunze, lumea
mânuitoare, beteagă de nerăgaz
ignorând răsufierea alături de răsufiere
monologul tăcerii în susurul închipuit al primei zăpezi.*

Cu-n țipăt de migrare își lasă umbra peste ape
*ultima barză, cu gâtul lung - întins
ca o nădejde de mireasă, și-n cele din urmă
mă deschid ca o carte oprită în fața unei îngăduințe.
e o greșeală să crezi în ceea ce este, câtă vreme totul
e reînnoire continuă în clipa unei explozii de înger (Grădina)*

....un miracol o
nebunie, doar
un prost ca mine
și ca tine mai
citim, mi-a spus

Marian Papahagi
înainte de a se stinge
aici, unde se respectă
mai mult cumetriile
decât valoarea.
da-ți-mi un mic
scandal, se gudură
mulți, și-apoi voi ști
eu ce să fac cu el (*să citești*)

JOC FINAL pare o profesiune duhovnicească dar este în fond o rugăciune rostită pentru cei
sommolenți și mulți:

într-adevăr, părinte Arsenie, umblăm
împiedicându-ne prin întuneric, orbecăim
prin bezna ce ne cuprinde pe furiș gleznele
vederea, mințile
și-am luat-o înainte iar
când mi-am întors capul
în urma mea nimeni, pustiu -
Doar pale de vânt așternând
pulberea peste uitare însă
nu peste urmele pașilor
tăi pierzându-se undeva,
cu mult înaintea noastră,
mântuind

Binecuvântată ploaia blândă de toamnă peste așezări
grădini și păduri - o întoarcere în sine, în adânc, peste
treptele spiralate ale memoriei, când se poate constata
cu limpezime, cum ultimele rămășițe mentale
ale celor ce-au întors spatele luminii
le-au fost și ele luate

Însă ploaia cade peste somnolența majorității
peste indolența și isteria multora, înlesnind
furișarea lentă a beznei, organizând
obediința totală.

Cade peste o lume îmbolnăvită, slăbită, ostenită
Cade peste pământuri, ape și livezi otrăvite
Cade peste nepăsare, comoditate, ignoranță
Cade peste libertatea călcată în picioare
Cade peste lipsa solidarității, peste
înhăitarea întru colaborare și denunț
Cade peste guvernele aservite, peste
noi, cei ce îngăduim totul cu nepăsare
refuzând, nevoind a crede că demonia
poate merge atât de departe
căci ne desparte doar o dungă
de ora fatală înspre care se
rostogolesc neoprite frica

și prostia încleștate
una-n cealaltă

Cade peste angoasa și vina pe furiș însămânțate
în acest punct de absolută **răscruce**, peste o lume
demonizată, lipsită de dumnezeu și de încredere.

Cade ca un memento peste mormintele
ignorete, uitate ale martirilor, trezitorilor
Cade hașurând ochii copiilor, vietăților
ce-și înalță cu încredere privirea
spre tine

Să nu ne mai rugăm așadar de teamă.

Doar dintr-o iubire, neconținut sporită.

Când am ales acest drum, această cale
am știut că nu există răgaz, că nu voi avea tihnă
decât în moarte.

Când chipurile minciunii, beznei,
fățarniciei se limpezesc treptat, iarna va fi aproape.

Iarna va fi grea.

Marturisirea apropierei și trăirii întru sacralitate este deschisă, și descrisă în acord cu ritualul creștin:

...de-atâta vreme sunt pe drum, *tu* tot mai aproape
nesfârșit de aproape. mai aproape decât
mi-am fost mie însumi vreodată. (*Pasărea timpului*)

Harul, durerea, abisul lăuntric apar contemplate prin destin și moarte:

...la fel cum își unduie lealea neagră
mireasma albă-n beznă, adie mirosul
celor duși între hainele părăsite
unde dorul e *blues carpatic*, durerea
o nuanță de timp când întâmpini
un necunoscut simțind deodată o alertă
la impactul dintre timpul tău și al lui, destinul
lovindu-i mai ales pe cei mai buni
cum au constatat înainte de a pleca, însă
harul nu e totuna
cu abisul lăuntric definindu-ne.

venim în stoluri și plecăm unul după altul. (*Nuanțe*)

...și după cum un câine mereu lovit se înrăiește
i-am auzit și eu șoptind, *mai bine singur printre
străini decât singur printre ai tăi* – (*Imensele umbre*)

Lamentoul intelectualului și poetului european dezamăgit, ultragiat se face auzit cu o putere
necoruptă, neintimidată de posibilitatea represiunilor din sfera șabloanelor politice corecte:

*Să cazii în capcana celor care cred că bunăstarea - o bunăstare obținută prin viclenie și
fraudă, o bunăstare care pentru aceștia din urmă este acum -e un semn, o marcă a civilizației,
a fost și este fatală. Este capcana, păcatul, înstrăinarea, rătăcirea și dezastrul multora azi,
laolaltă cu întoarcerea inevitabilă a chipului dinspre sacru și divin înspre beznă.*(motto)
vălul a fost ridicat, oare

nu ne aflăm în plină *demoncrație*?

Când ne trezim dintr-un vis urât, răsuflăm
ușurați, murmurând, *a fost doar un vis*, pesemne
când ne vom trezi dintr-o moarte, vom murmura
aidoma, *a fost doar o viață. (Și când te închid)*

Expunerea, vitriolarea lașității și incapacității de a acționa a omului european este zguduitoare:

Stau încremeniți de teamă

stau încremeniți de neputință, ignoranță și prostie

stau încremeniți între lașitate și spaimă

stau încremeniți fiindcă s-au îndepărtat de lumină

stau, fiindcă solidaritate nezdruncinată nu există

decât întru Iisus, uitând până și spusele Sf. Pavel,

în fața lui Dumnezeu suntem mireasma

lui Hristos, dinspre viață înspre viață.

Acum, o tăcere colectivă curge, moțâind.

Săraci împotriva săracilor. lumea pe multe de cuțit.

să mai existe oare îndurare? **Ascult** freamătul ramurilor

legănate de vântul rostind mereu alte vorbe, purtând același înțeles. (*Clandestin*, ascuns)

...tăcerea ...

e mai greu de suportat decât rostirea adevărului ...

Apoi și-a înălțat brusc capul șoptind

cu un tremur în glas: *oare cum ne*

vom privi în ochi după moarte? (Valea ferigilor)

Durerea și coșmarul istoriei trecute și celei care se apropie sunt riguros înregistrate:

...aud bătaia de aripi a lebedelor noaptea

și-nchid ochii în convalescența asta a durerii.

...uităm spre a ne aminti mai bine.

uităm spre a afla ce nu suntem

și a ne aminti cine suntem

...ruga nu schimbă decât pe cel ce se roagă.

doar trezirea poate mântui. (*Un fir de iarbă*)

... bucuria e tot atât de adâncă ca durerea

cea mai stinsă

Nu se poate urca înainte de-a coborî.

Inocența nu cunoaște Dumnezeu.

doar când o pierdem devine prin dor

un recul al memoriei, sora ei bună.

nici binele, nici răul nu-l știe. **Nu** cunoaște noaptea. (*E târziu*)

Poetul cărturar se mărturiseste în aceeași notă directă:

Mie mi s-a scurs viața în cărți.

fiecare din ele o treaptă-n adânc

înălțându-mă: nu cărțile.

pe mine m-au sfârtecat. ... (*Valea ferigilor*)

Poezia este o formă de dezintoxicare de golul din jur dar și o formă de iubire:

Ce numim gol e înfremătat de o iubire

străină celor ce vor să atingă, iubind
unde fiecare clipă e o stare de urgență
și cel mai neînsemnat gând se reîntoarce
asupra mea

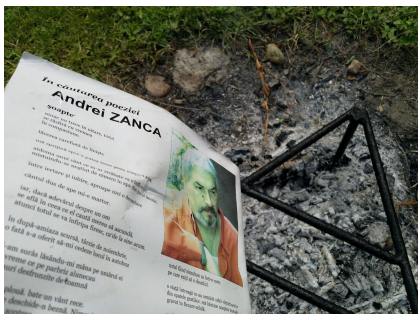
Suntem ceea ce emitem, unde nu atât
prin cele făptuite - prin truda limpezirii
mă va întâmpina moartea.

Și dacă încerc să las în urmă orizontul
amintirii, el se ivește din nou în față
inepuizabil, ca privirea mea stereoscopică
asupra pădurii, unde morții îmi reamintesc
eșecurile, cum doar împlinit își poate începe
un poem, cura de dezintoxicare a cuvintelor (*Ce numim gol*)

Batrânul misterios, bunica, câinele întâlnit pe drum fac parte din ipostazele eului în dialog
cu el însuși. Aceste personaje misterioase devin un gen de cor antic, și produc în genere o
conversație dintre poet, eul liric, și el însuși – I, Me, and Myself.

Un episod de o magnitudine nemiîntâlnită apare într-o imagine reală și comentariul, la fel de
real al unui amic, care îi trimite lui Andrei Zanca o fotografie în care o pagină dintr-o revistă cu
poezele lui Zanca tipărite pe ea împreună cu fotografia poetului este aruncată în flăcări de un
grup de petrecăreți. Totul pare o ardere diabolică a poeziei în efigie:

*Dragă Andrei, fotografia nereușită e o coperta din „Cafeneaua Literară” cu care ieri prietenii
mei ațâțau grătarul. Pe verso, poemele tale. Le-am salvat înainte de a le lăsa gurilor de foc.
Versurile tale, ca cele citate, s-au unduit și gata, aparent s-au sublimat. Dar poetul nu știe
niciodată ce aventuri neprevăzute ia textul său, unde călătorește,”*

*Primind această poză, am simțit în mod paradoxal, un anume
soi de senină, blândă ușurare sublimată în ochi. Poate le va părea multora deplasat acest lucru,
însă las la latitudinea fiecăruia să descopere, de ce m-au cuprins aceste sentimente la vederea
imaginii. Să fie oare posibil și un index librorum prohibitorum?(a.z.)*

In lumea de azi când bibliotecile își ard de bunăvoie cărțile înlocuite cu imagini digitale –
nimeni nu știe care este timpul de viațuire în timp al imaginii digitale dar știm că hârtia poate

trece sute de ani prin timp - *Fahrenheit 451* de Ray Bradbury publicat în 1953 nu mai este de mult un roman dystopian ci o realitate tragică. Replica poetului Andrei Zanca este de o natură la care subscriu:

Și chiar dacă doar unul te va citi
trezindu-se din lunga toropeală
și chiar dacă în nici o librărie, în nici un raft
domestic nu se vor găsi cărțile tale risipite
pe la comilitoni ori prin anticariate (...)
Și chiar dacă te-ai întoarce cândva, în altă viață
și ai da peste o carte ori alta din cele scrise de tine
vei murmura oare și atunci, *ajunge dacă*
doar unul te va citi trezindu-se din
lunga toropeală? (Și chiar dacă)

În fond, aceasta este linia de maximă ascendență a cărturarului în acest secol 21 pentru care, după cum mărturisește, “Durerea mi-a fost busolă/ pe-acest drum, mereu” (*Astfel*):

E iarnă, și-ascult cum trudes
cărțile celor duși pe rafturi.
Afară, bate vântul. tot mai puțini
soldați, tot mai mulți mercenari.
și-mi fumez țigara ca pe o rugă
pe când taina vieții zace pentru
mulți în momentul următor.
Îmi vin în minte toți cei
ce-și căutau sperați în ei
comutatorul spre a alunga bezna
Plec capul
și fumez, cum aș murmura o rugă.
cum arde lumânarea înspre capătul ei. (*E iarnă, și-ascult*)

Când cărțile sunt arse, decaderă spirituală a lumii este egală cu dispariția poeziei:

...însă ea
e acolo - *gregoriană* în absența totală
a oricărui interes, ca tot ce-i autentic
iar, fără de ea totul ar fi searbăd
pustiu - și e murmur, *poezie*”
Azi, când ea pare să dispară lent
cum se duc și zăpezile eterne. (*Sacrul și cei doisprezece. 10*)

Un suflet creștin; un poet creștin într-o lume care l-a pierdut pe Dumnezeu, în care a rosti numele lui a devenit ceva rizibil, un poet singur doar cu “Câinii mei mulți, câinii mei/ morți, venindu-mi în întâmpinare” ridică tragismul pe coarde greu de îndurat:

*Pășesc pe cărarea dintre verzuiri în lină detașare.
În golul din lenta vibrație a trunchiurilor mi se pare
deodată că las în urmă un înger cu umbră de demon.*

...

*Se spune că la început unii
erau vânători, alții culegători
azi, doar cei din vârful sunt vânători
restul, gloata-s culegători
năzuind însă cu toții la rangul de vânător.
e seară.*

*Bat clopotele
așa cum au bătut mereu și cum vor bate
până ce sunetul va înfiora treptat
adâncul fiecăruia:
nici apa nu se ridică la cer
deodată, doar picătură cu picătură. (*Sacrul și cei doisprezece*)*

O altă linie de forță a poemelor este a căutării colective și individuale a iertării divine:

*Nu-i iertare de unul singur, câtă vreme
suntem atât de legați întru tot și toate.
există un drum al reculegerii, fără de grabă:
printre arbori se uită secolul, cel însingurat
nu mai schimbă vorbe, doar înțelesuri.*

*Sfâșiat între lume și sine
am zăcut, însă cine te mai privește
cu lumina din ochii unui câine? (*Sacrul și cei doisprezece. 4*)*

Mărturisirea omului cerând iertarea pentru păcatele săvârșite de el și lume în general îmi aduce aminte de viețile sfinților. De-a lungul secolelor, numeroși care au cerut iertarea pentru păcatele săvârșite, prin penitență sau prin scris (vezi Aurelius Augustinus) nu au știut că intraseră în sfințenie din timpul vieții. Acest episod metafizic face parte din povestea multor vieți, una dintre ele este a Mariei Egipteanca care, după 40 de ani de singurătate, rugăciune, asceză în pustie află de la ieromonahul Zosima, în chiar ziua de dinaintea Paștelui că obținuse sfințenia și deci iertarea lui Dumnezeu. Poemele lui Andrei Zanca îmi aduc aminte de aceste vieți. Citindu-le, îndrăznesc să mărturisesc la rîndul meu că volumul, *când dealul cel mai greu e pragul casei*, este dovada mântuirii lui.